

Hva er det med Hedda?

# Fokus på relasjonskompetanse

Tromsø 3/5-2017

Lenden skole og ressurscenter

Laget av Frode Jøsang tlf 92292701 mail  
frode.josang@stavangerskolen.no

# Klasseledelse som støttefunksjon

Emosjonell støtte

Strukturell støtte

Akademisk støtte

Autonomi støtte

Lærer  
Pedersen

- Flink til relasjonsbygging
- Bygging av positive læringsmiljøer
- Skape emosjonell kapital
- Kommunikativ ledelse

Lærer  
Hansen

- Dyktig i atferdsledelse.
- Høyt læringstrykk og produktivitet
- Strategisk ledelse

Lærer  
Svendsen

- Flink til å motivere elever, særlig de lav/umotiverte
- Tett faglig oppfølging og støtte.
- Feedback og tilbakemeldinger
- Tilrettelegging og tilpasning

Lærer  
Trondsen

- Utviklingsstøttende ledelse.
- Elevmedvirkning.
- Læringsstrategier.
- Selvregulering.
- Selvstendighet.
- Ansvarlighet

# Litt om læringsmiljø

# Det sosialpsykologiske klimaet

## Handler om læringsmiljø.

- **Trygghet** ( fravær av mobbing og krenkelseser)
- Åpenhet ( tør å si min mening-raushet-romlighet)
- **Sosial/emosjonell støtte** ( viktig for psykisk helse og effekten av mobbing og bli utsatt for mobbing)
- Klarhet ( klare forventninger og sosiale spilleregler)
- **Felles forankring ( sosial lim, skaper tilknytning)**  
**slår sterkt ut på forekomst av mobbing**
- Medvirkning ( elevene som aktører og bidragsytere)
- Identitet ( kollektive forestillinger om klassemiljøet)

# Læringsmiljøkartlegging

9 klasse .....

..... Skole 2015/16

Faktor Læringsmiljø	Spørreskjema	Fargekode	Identifisering
Identitet	2,67		-stolt av klassen(2,50) -lærerne gir pos. feedback(3,0) -kjekk og pos. klassen(2,50)
Inkorporasjon (enighet)	2,65		-diskusjoner og felles problemløsn.(2,56) -diskusjoner om forbedringer(2,50) -enighet (2,88)
Felles forankring	2,83		-gjøre kjekke og pos. ting sammen(3,06) -lærerbidrag (3,06) -samhold/fellesskap(2,38)
Ferdigheter	2,65		-arbeider konsentrert(1,94) -uro(3,06) -faglig kons.(2,94)
Klarhet	2,21		-lærerne forholder seg til samme regler(2,88) -tydelige regler som blir fulgt opp(2,13)
Støtte	2,15		-betro seg til lærer (2,88) -støtter og hjelper hverandre(2,07)
Åpenhet	2,04		-lærerne stimulerer oss til å si hva vi mener(2,56) -redde for å dumme seg ut(2,19)
Trygghet	1,96		-lærer støtte/inn gripen (2,31)
Tilleggfaktorer	Questback	Fargekode	Identifisering
Foreldrestøtte	1,75		-leksehjelp(1,88)
Friminutt	1,58		-observerer konflikter(2,25)
Mobbing	1,75		-oppdage mobbing (2,75)
Akademisk støtte	2,44		-lærer mye viktig(2,44) -mestre fag(2,06) -faglige utfordringer(2,19) -faglig støtte(2,50) -variasjon(3,0) -tilbakemelding(2,47)
Motivasjon	2,14		-konsentrasjon(2,25) -forberede til prøver(2,13) -lærer mye viktig(2,50) -motivert (2,69) -venner som er motivert(2,38)

1 - 1.8	1.9 - 2.2
Fungerer bra	Bør settes inn tiltak
2.3 - 2.7	2.8
Må settes inn tiltak	Kritisk faktor

# Læringsmiljøer og risiko

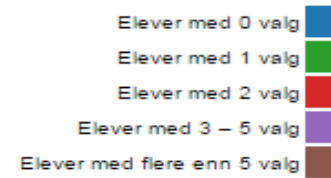
- Konkurransorienterte læringsmiljøer** med høy grad av sosial sammenligning der det er viktig å vise at man er bedre enn andre og skjule hvis man ikke lykkes.
- To-nivå klasser** : Der det er en del av klassen med høy status og sterk signifikans og resten av klassen har relativ lav status.
- Klasser med lav motstand** ( få elever stiller opp for de som blir mobbet eller markerer seg. Snitt barnetrinn 19% på 5-7 trinn/11% på 8.trinn)
- Klasser med høy rolletilgjengelighet.**(med karakteristika eller rolleerfaring )
- Klasser med høy forekomst av sosialt stress.**
- Klasser der aggresjon bygger status og makt**

# Ungdomstrinnet 8.klasse

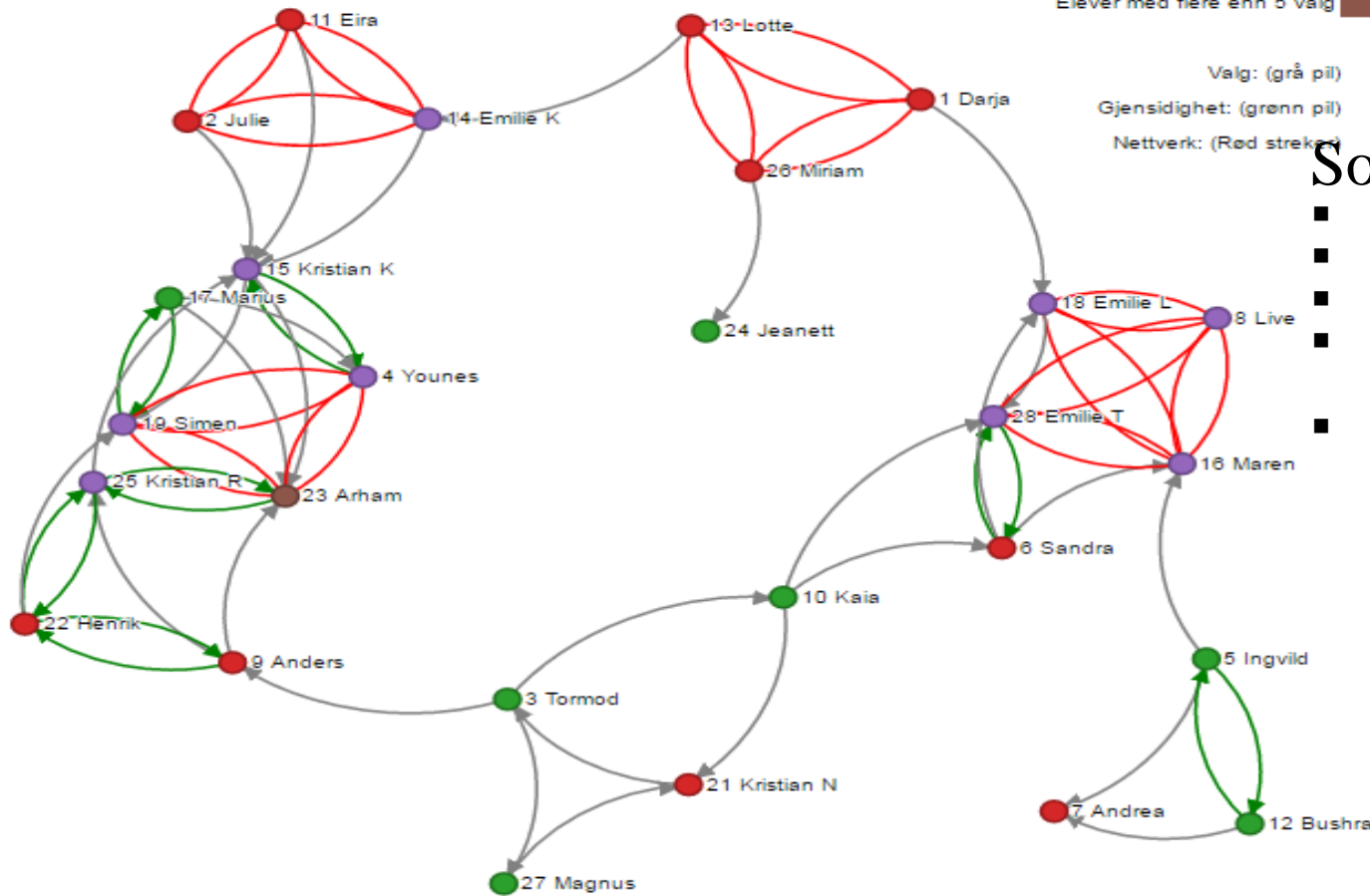
<b>Elever med 0 valg</b>	
<b>Q1 ( fag)</b>	12,31%
<b>Q2 ( friminutt)</b>	7,25%
<b>Q3 ( fritid)</b>	8,19%
<b>Elever med 0 gjenvalg</b>	
<b>Q1 (fag)</b>	22,98%
<b>Q2( friminutt)</b>	15,54%
<b>Q3 (fritid)</b>	16,28%
<b>Sosial intergrasjon ( vennskapsfaktor)</b>	
<b>Q1 (fag)</b>	1.31
<b>Q2 (friminutt)</b>	1.71
<b>Q3( fritid)</b>	1.62

# Fingert klasse

2. Hvilke 3 elever i klassen din ville du helst vært med i friminuttene?



Valg: (grå pil)  
Gjensidighet: (grønn pil)  
Nettverk: (Rød streke)



## Sosial stress :

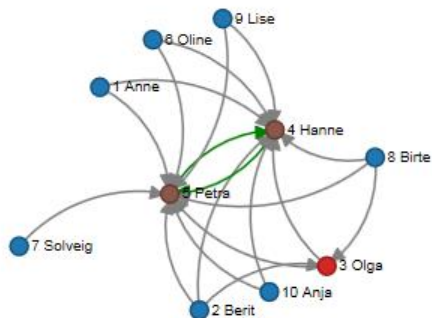
- Antall grå piler
- Klikker
- Tiraderelasjoner
- Konkurrerende relasjoner
- Elever med høy status som ikke inngår i gjensidige relasjoner eller kun i konkurrerende relasjoner.



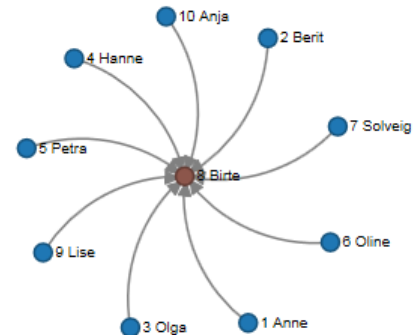
# Kartleggingsspørsmål skjult mobbing (sosiometri)

1. Hvem ønsker du å jobbe sammen med i fag?
2. Hvem ønsker du å være sammen med i friminuttene?
3. Hvem ønsker du å være sammen med på fritiden?
4. Hvem pleier du vanligvis å jobbe sammen med i fag?
5. Hvem pleier du vanligvis å være sammen med i friminuttene?
6. Hvem pleier du vanligvis å være sammen med på fritiden?
7. Hvem snakker mest negativt om andre?
8. Hvem blir det mest snakket negativt om?
9. Hvem lager mest intriger, problemer og konflikter med andre i klassen?
10. Hvem bestemmer mest i klassen?
11. Hvem utestenger de andre elevene mest?
12. Hvem blir mest utestengt?
13. Hvem er mest alene i friminuttene?
14. Hvem er mest populær i klassen av jentene?
15. Hvem er minst populær? ( av jentene)
16. Hvem sender mest negativitet mot andre? ( blick, himling med øyne etc)
17. Hvem er du reddest for å bli uvenn med ? (blant jentene)
18. Hvem er det viktigst å være enig med?
19. Hvem er du reddest for å si imot?
20. Hvem blir fortest sur?
21. Hvem forsvarer oftest de som blir mobbet og utestengt?

Eksempler ( konstruert) på bruk av **sosiometrisk verktøy ( ikke anonym)** ved kartlegging av relasjonell aggresjon ( her er eksempelet fra et jentemiljø) Ikke anonyme undersøkelser bruker vi kun ved dokumentasjon. ( enkeltvedtak)



Hvem i klassen utestenger de andre elevene mest?



Hvem i klassen blir mest utestengt?



Hvem i klassen bestemmer mest?

**Skjema 3. Sosial integrasjon (Antall gjensidige valg delt på antall elever i klassen)**

Spm.1	Spm.2	Spm.3
1.04	1.81	1.31

**Skjema 4. Antall valg.**

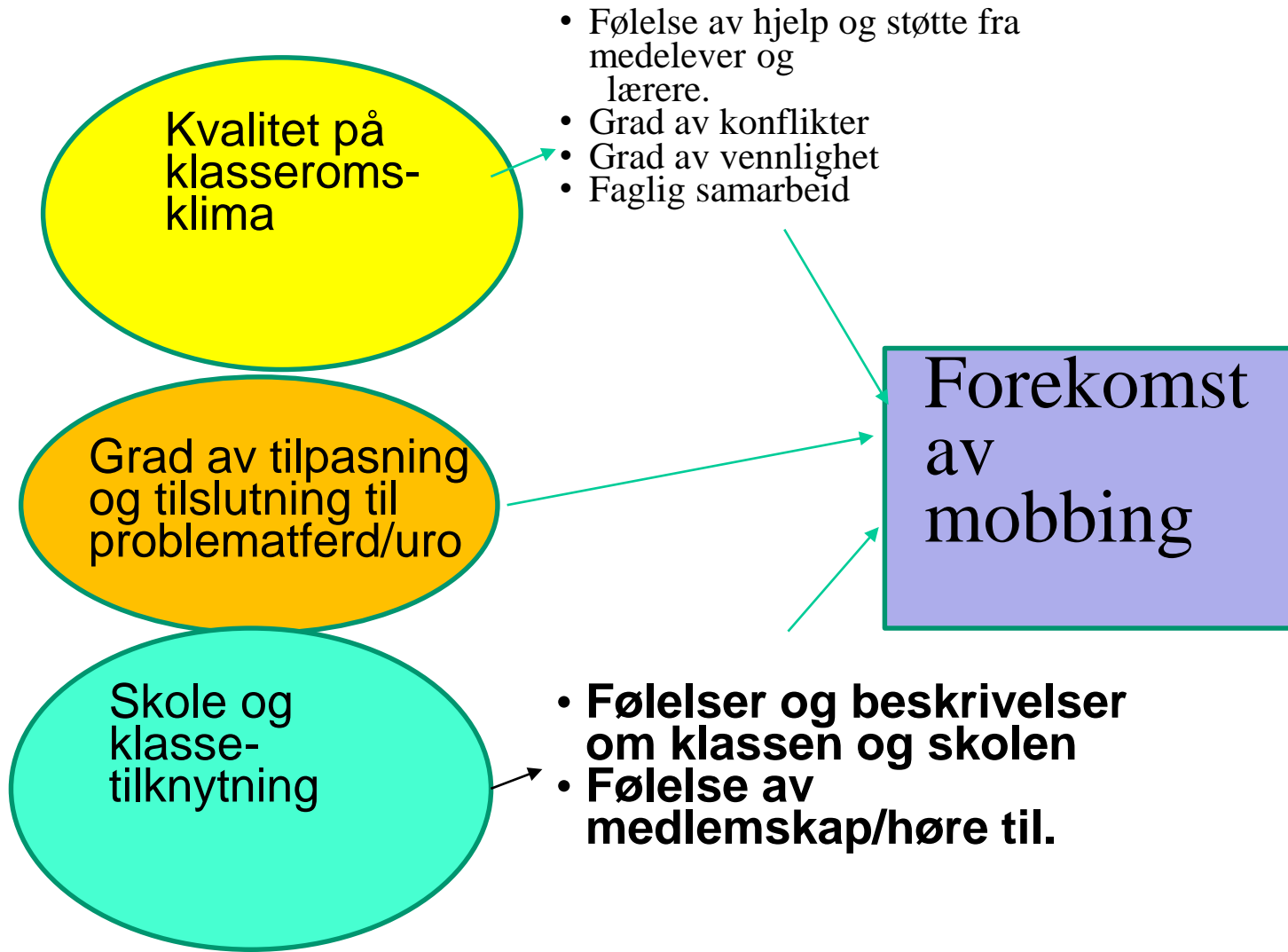
Spm	0 valg	1 valg	2 valg	3 valg	4 valg	5 valg	6 valg	7 valg eller mer
Spm.1	(6 Morgan) (13 Emilie) (22 Sara)	(3 Julie) (8 Svend Johan) (9 Ingrid) (11 Siri) (20 Ida)	(1 Victoria) (7 Silan) (14 Anja) (21 Tomas) (25 Lars) (26 Anne-Lise)	(19 Jasmine)	(4 Eirik) (10 Martin) (12 Abdul) (15 Jonas) (17 Ingvild) (24 Anne Stine)	(18 Emma) (23 Selene)		(2 Adriane) (5 Nikolai) (16 Kristian)
Spm.2	(11 Siri) (21 Tomas)	(3 Julie) (10 Martin) (13 Emilie) (14 Anja)	(1 Victoria) (9 Ingrid) (12 Abdul) (16 Kristian) (18 Emma) (20 Ida) (22 Sara) (23 Selene) (25 Lars) (26 Anne-Lise)	(6 Morgan) (7 Silan) (8 Svend Johan)	(24 Anne Stine)	(2 Adriane) (15 Jonas)	(5 Nikolai) (17 Ingvild)	(4 Eirik) (19 Jasmine)
Spm.3	(11 Siri) (21 Tomas)	(7 Silan) (22 Sara)	(2 Adriane) (3 Julie) (8 Svend Johan) (9 Ingrid) (13 Emilie) (18 Emma) (20 Ida) (23 Selene) (25 Lars) (26 Anne-Lise)	(1 Victoria) (4 Eirik) (6 Morgan) (14 Anja) (16 Kristian)	(5 Nikolai) (10 Martin) (12 Abdul) (15 Jonas) (24 Anne Stine)			(17 Ingvild) (19 Jasmine)

**Skjema 5. Gjensidige valg.**

Spm	0 valg	1 valg	2 valg	3 valg
Spm.1	(3 Julie) (4 Eirik) (6 Morgan) (8 Svend Johan) (11 Siri) (13 Emilie) (14 Anja) (19 Jasmine) (22 Sara) (25 Lars)	(1 Victoria) (2 Adriane) (7 Silan) (9 Ingrid) (10 Martin) (17 Ingvild) (18 Emma) (20 Ida) (21 Tomas)	(5 Nikolai) (24 Anne Stine) (26 Anne-Lise)	(12 Abdul) (15 Jonas) (16 Kristian) (23 Selene)
Spm.2	(3 Julie) (11 Siri) (21 Tomas)	(1 Victoria) (10 Martin) (13 Emilie) (14 Anja) (22 Sara)	(2 Adriane) (6 Morgan) (7 Silan) (9 Ingrid) (12 Abdul) (16 Kristian) (17 Ingvild) (18 Emma) (20 Ida) (23 Selene) (25 Lars) (26 Anne-Lise)	(4 Eirik) (5 Nikolai) (8 Svend Johan) (15 Jonas) (19 Jasmine) (24 Anne Stine)
Spm.3	(3 Julie) (11 Siri) (15 Jonas) (21 Tomas) (22 Sara)	(2 Adriane) (4 Eirik) (7 Silan) (8 Svend Johan) (10 Martin) (12 Abdul) (13 Emilie) (16 Kristian) (23 Selene) (25 Lars)	(5 Nikolai) (6 Morgan) (9 Ingrid) (14 Anja) (17 Ingvild) (18 Emma) (20 Ida) (24 Anne Stine) (26 Anne-Lise)	(1 Victoria) (19 Jasmine)

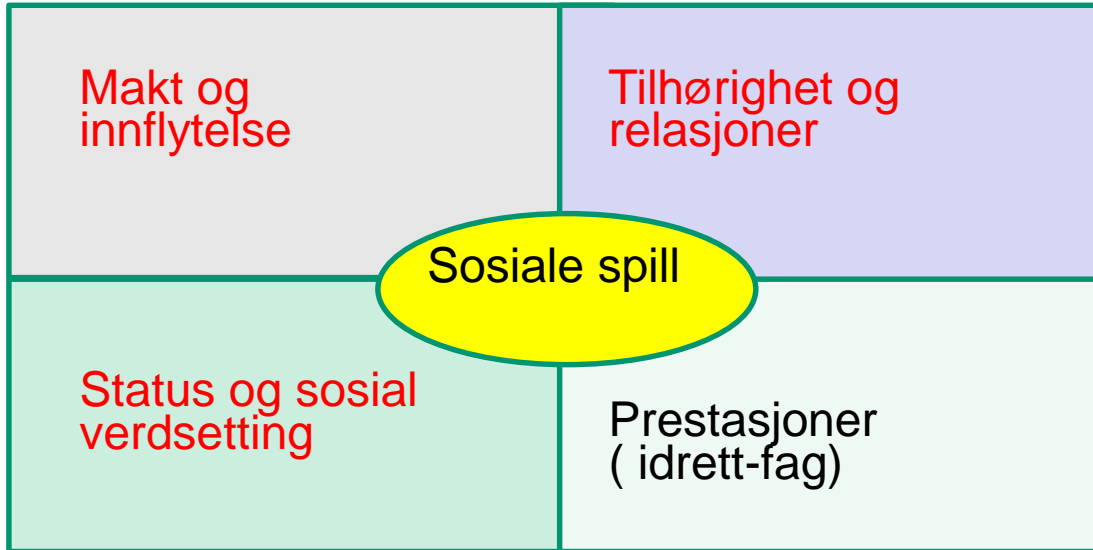
# Mobbing og klasserommets økologi

- Ref. Bullying behaviour, intentions and classroom ecology , Pryce Sarah and Fredrickson Norah, Springer 2011
- Økologisk systemteori



”Peer Power” ( 1998)  
University Press , P. A  
Adler og P. Adler

Høy innflyelse



**Disse spillene handler mye om verdsetting og sosial inkludering, men også om makt og innflytelse og har stor betydning for selvbildet og selvfølelse for den enkelte og har betydning for kvaliteten på det generelle læringsmiljøet i klassen**

Lav innflyelse

Elite  
( styrer de sosiale spillene)

Strebere ( ønsker å være med/i eliten)

Medløpere ( lar seg sterkt lede av elite)

De stabile vennegruppene

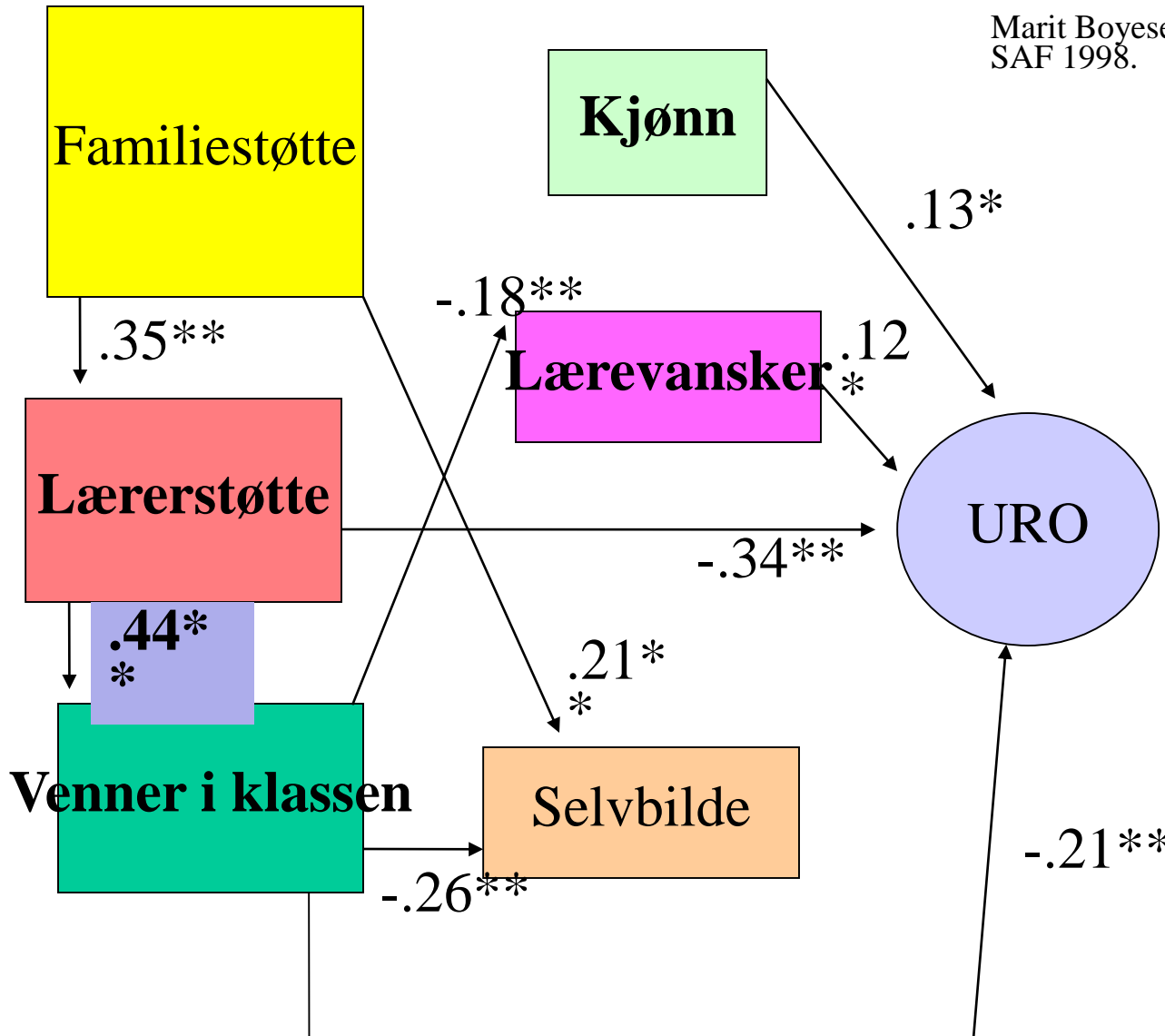
Økende marginalisering

De marginaliserte  
( utenfor)(ensomme)utstøtte)

Sosiale strukturer

# Uro-disiplinproblemer og sammenhenger

Marit Boyesen,  
SAF 1998.



# Relasjoner

# Perspektiver for å takle utfordrende atferd.

1. Kompetanse

2. Erfaring

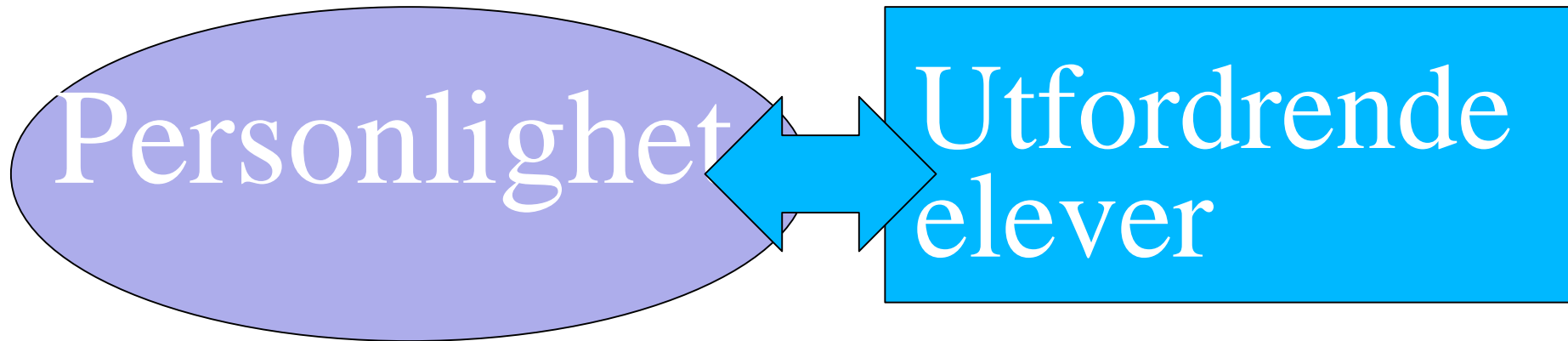
3. Personlighet

4. Kjønn

5. Skolekontekst







- Grad av konstans i personligheten
- Aggressiv kjærlighet
- Grad av personlig trygghet (ref. A. Giddens ontologisk trygghet)
- Emosjonelt mot

Skal du kunne håndtere problematferd analytisk og ikke emosjonelt, så må du ha ord og begreper.

Kamper  
på  
struktur

Manipulering  
på relasjon

Krenkelser  
på verdi

Problematferd handler om disse 3 områdene der læreren er sårbar.

# Effektundersøkelser

Marzano,  
2003

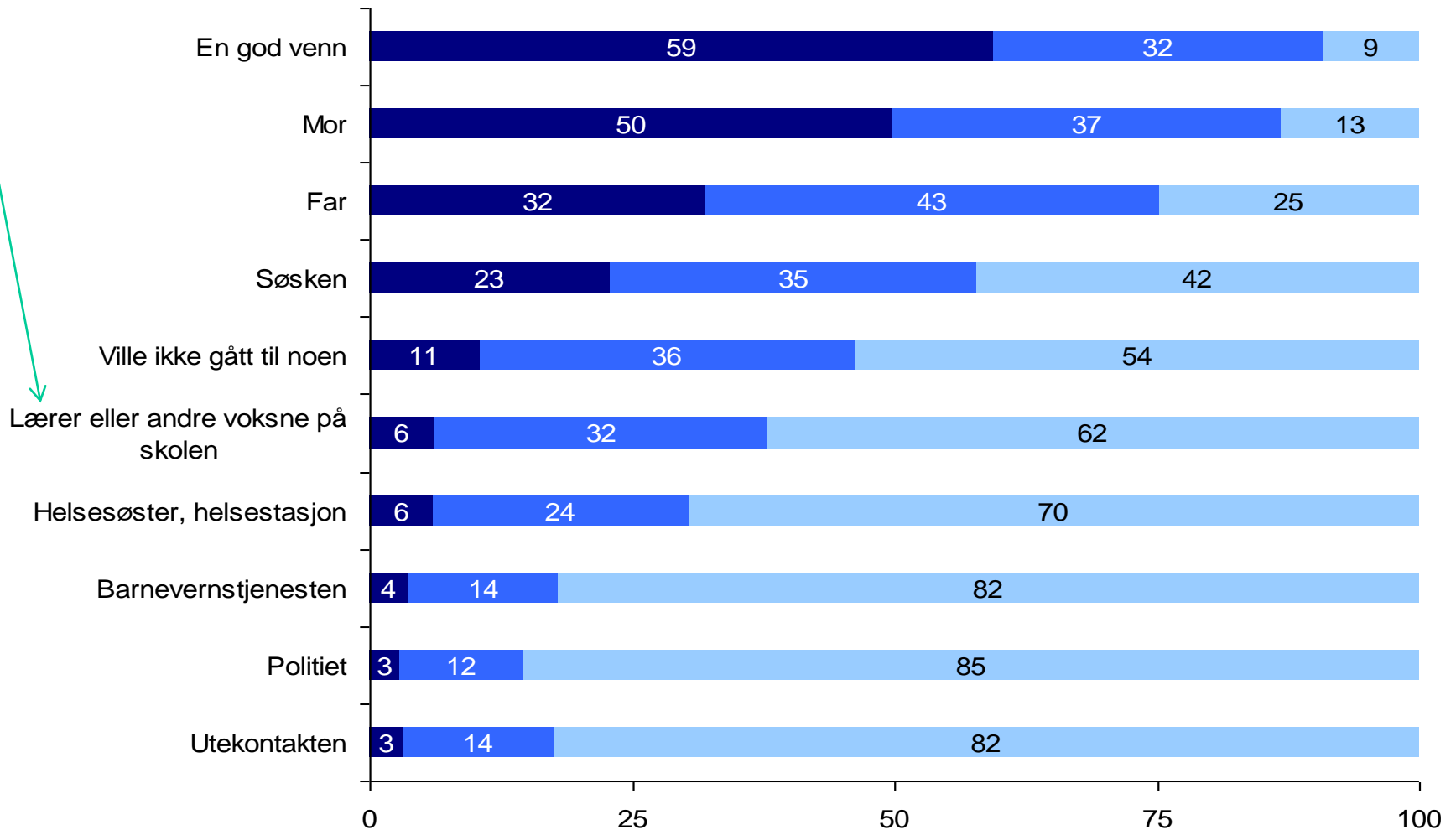
Variabel	Antall studier	Effektstørrelse
Systematisk arbeid med regler og rutiner	10	-.76
Arbeid med atferdskorrigerende tiltak	68	-.91
<b>Relasjonsjobbing lærer-elev</b>	4	<b>-.87</b>
Mental innstilling-tro på egen mestring, strategier og kapasitet.	5	-.1.29

# Betydningen av gode lærer- elevrelasjoner

# Nære relasjoner:

Tenk deg at du har et personlig problem og føler deg utafør og trist. Hvem ville du snakke med, søke hjelp hos?

■ Ja, sikkert   ■ Ja, noen ganger   ■ Nei, aldri



# Å søke voksne for hjelp/si fra til voksne hvis du sliter f.eks med ensomhet, **mobbing** eller psykisk helse

- Elevundersøkelsen 2013 Hjalp det å si fra til voksne ?  
Nasjonalt 5. trinn og 6. trinn og 7. trinn

I svært stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten	Ikke
16214 (35,75%)	17023 (37,53%)	8609 (18,98%)	2367 (5,22%)	1143 (2,52%)
	<b>92,26%</b>			

I svært stor grad	I stor grad	I noen grad	I lite grad	Ikke
5665 (19,67%)	8611 (29,90%)	8629 (29,96%)	3263 (11,33%)	2634 (9,15%)
<b>79,53%</b>				



Over 50% av elevene på ungdomstrinnet ville ikke ha fortalt om dette til læreren dersom de fikk psykiske problemer.

Ref. Psykolog Berit Waal : "Lærere bør by på mer av seg selv" i Norsk Skoleblad 1/08 side 32-33

Berit Waal sier at :

**Lærere trenger relasjonell kompetanse både i samspill med elever og kolleger.**

Lærerne må by på mer av seg selv og vise hvilke verdier de har og hva de står for og være et forbilde for elevene. For å kunne gjøre dette er de avhengig av et godt og støttende voksenmiljø preget av samhold.

Skolen skal hjelpe elevene i å finne fotfeste i en raskt skiftende verden .

Lærerne bør snakke med barn om livets dramatiske sider, om savn, sorg, skyld og smerte men også om livets gleder.



Ungdomsskolen viser ut til være den vanskeligste arenaen både for de som har psykiske problemer og også der de psykiske problemene utløses.

**Manglende sosial støtte**

(usynliggjøring)

4,9 sårbare livssituasjoner i snitt

**Manglende mestring**

(sosialt/skolefaglig)

**Ensomhet**

Vanligste kobling

**Krenkelser (mobbing)**

91,3 % de som seinere i livet sliter med psykiske lidelser hadde debutert i løpet av ungdomsskole. 10,7% av dem hadde hatt en lærer som de kunne snakke fortrolig med om sine vansker. Resten hadde ingen nære relasjoner til lærere eller ville ikke snakke med lærer.

# Emosjonell støtte fra lærer

Anne Grete Danielsen "Perceived psychosocial support, students' self-reported academic initiative and perceived life satisfaction" Universitetet i Bergen

Som en buffer mot psykiske vansker i skolen.

**Svært viktig** for sårbare elever.  
For jenter spesielt.  
For jenter med **depresjon 14-15 år**

- Læringsutbytte
- Trivsel
- Holdninger/verdier
- Vennskapsutvikling
- Grad av problematferd

← **Lærer-elevrelasjoner**

Doktorgradsavhandling i klinisk medisin, NTNU, april 2008: *Short and long-term outcome of emotional and behavioural problems in young adolescents with and without reading difficulties*, Anne Marie Undheim.

Manglende emosjonell støtte fra lærer kan være en **årsak til** psykiske vansker i skolen.

# Bryr læreren seg om meg ?

## Sårbare elever :

29,3 % er helt enig i at læreren ikke bryr seg.

25% er litt enig i at læreren min ikke bryr seg

## Vanlige elever

8,1 % helt enig i at lærer ikke bryr seg

21,7% litt enig at lærer ikke bryr seg

# Opplevd sosial støtte fra medelever

Skolemiljøundersøkelse 2008

## Sårbare elever :

23 % mener er helt sikker på at de ikke ville fått støtte

16% er litt enig i at de ikke ville fått sosial støtte fra medelever

## Vanlige elever

16 % mener er helt sikker på at de ikke ville fått støtte

4 % er litt enig i at de ikke ville fått sosial støtte fra medelever

# Lærere og relasjoner

**Sårbare** elever  
( internalisering)

Lærere har dårligst relasjon til de **sårbare** elevene. Særlig de med **internaliserte vansker** og **sosial isolasjon**. De irriterer seg mer over disse elevene.

Kombinasjoner svært vanlig (komorbiditet)  
( Svært stor sammenheng mellom aggresjon og depresjon)

**Sårbare**  
Utagerende elever  
( eksternalisering)

Lærere har bedre relasjoner og mer sans for elever med **eksternaliserte vansker**. (aggresjon-opposisjon)

# Hva sier forskning om kvalitet og lærer-elevrelasjoner?

Hentet fra DRUGL 2011 : Relasjonen lære-elev, Cappelen Damm. akademisk

- Lærere i barneskolen har generelt bedre relasjoner til sine elever enn høyere trinn.
- Jenter har generelt bedre relasjoner til lærer enn gutter. ( både mannlig og kvinnelig lærer)
- Kvinnelige lærere har generelt bedre relasjoner både til gutter og jenter.
- Når elever først har fått en negativ relasjon til sin lærer tidlig i prosessen, så skjer det ofte en rask forverring.
- Det er en klar sammenheng mellom elevers temperament og relasjonskvalitet til lærer.

- ❑ Klar sammenheng mellom elevens sosiale kompetanse og lære-elev relasjon, men enda større sammenheng mellom elevens psykiske helse og opplevd kvalitet i relasjon til sin lærer.
- ❑ Klar sammenheng mellom elevers temperament og relasjoner til sin lærer.
- ❑ Klar sammenheng mellom elevers problembelastning ( IOP-språkvansker-funksjonshemminger-atferdsvansker etc) og opplevd kvalitet i relasjon til lærer.
- ❑ Klar sammenheng mellom elever som er eksponert for risikofaktorer og relasjon til lærer. ( dårlig økonomi-foreldre med vansker-omsorgssvikt m.m)

De elevene som har dårlig/negativ/konfliktfull relasjon til lærere (**utgjør ca 5% av elevene**)

Ref.Thomas Nordal 2011

- Har mer utagerende atferd.
- Høyere grad av sosial isolasjon.
- Er mer involvert i bråk/uro
- Trives dårligere på skolen.
- Har dårligere relasjoner til medelever.
- Synes de får dårligere undervisning og mindre variasjon.
- Opplever mindre ros og oppmuntring fra lærerne.
- Har dårligere karakterer.
- Er mindre motivert.
- Opplever mindre struktur i undervisningen.



# Kvalitet i relasjon som predikator

- Antall og alvorlighetsgraden av konflikter mellom barn og voksne er en sterkere predikator for seinere vansker i skolesystemet, enn elevens diagnose og nivå av atferdsvansker.
- Negative relasjoner og konflikter mellom lærer og elev er den viktigste predikatoren for hvordan det går med en elev seinere i livet.
- Slike mønstre etableres tidlig og ser ut til være stabile fra barnehage via grunnskole til videregående dersom ikke en lærer er i stand til å bryte dette mønsteret.

Ladd & Burgess ( 2001)  
Hamre & Pianta (2001)

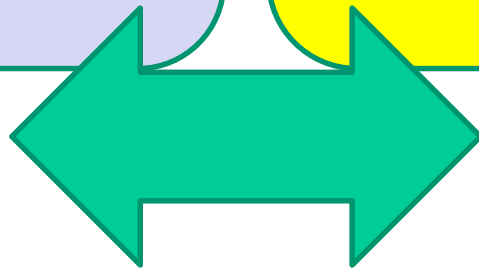
# Lærer-elev relasjon som predikator for seinere suksess/nederlag

- Hamre og Pianta (2001) fant gjennom sin forskning Det mønsteret elever etablerer for motivasjon og faglig engasjement ved skolestart, holder seg rimelig stabilt gjennom skoletiden. Også forholdet og relasjonen til læreren ser ut til å være preget av samme stabilitet gjennom hele skoleløpet.
- ❖ For problemdefinerte elever ved skolestart som 3 år seinere hadde utviklet seg positivt og ikke lenger var problemdefinerte, så var forholdet til læreren og den viktigste predikator for fremgangen.
- ❖ For elever som hadde et konfliktfullt forhold til medelever ved skolestart, men ikke 3 år seinere, så var det relasjonelle forholdet mellom lærer og elev den viktigste indikatoren. Ref ( I : Drugli 2012)

# Den doble trussel

En dårlig  
relasjon

Lave eller  
ingen  
forventninger



Manifesterer elevens nederlag  
og tilkortkomming

# Stress og negative elevrelasjoner

Ref. Youn 2002

Klar sammenheng mellom opplevd lærerstress og antall elever læreren har en dårlig relasjon til.

Sammenheng mellom høyt stressnivå og tendens til å vise sinne/negativ affekt overfor elever i klassen.

# Negative lærer-elevrelasjoner

	Ukentlig/oftere	Månedlig	Aldri/sjelden
Ydmykes-negativ humor	3%	5%	92%
Hånlige kommentarer	5%	4%	91%
Forteller at du ikke duger til noe	4%	2%	94%
Forfølger deg, gjør deg til syndebukk	5%	6%	89%
Truer deg	2%	2%	96%
Tar tak i deg fysisk	3%	4%	91%
<b>Overser deg, viser deg lite oppmerksomhet</b>	7%	13%	80%
Skjeller deg ut	11%	14%	75%

Juhl, O, 2009, "Relasjoner mellom lærer og elever, 2009"

Kjennetegn på den **autentiske lærer** er at han/hun setter varige spor og spiller en positiv og betydelig rolle i elevens personlige utvikling og identitetsdannelse.

## Relasjonsnivåer mellom lærer og elev :

1. **PROFESJONELT** : Der innholdet i relasjonene er knyttet til fag og der lærer i første rekke bruker teori som refleksjonsgrunnlag og kolleger som refleksjonspartnere.
2. **PERSONLIG** : Der innholdet i relasjonene knytter sammen det faglige og personlig utvikling. Økt vektlegging av sosial kompetanseperspektivet.
3. **PRIVAT** : Der relasjonsinnholdet knyttes opp til personlige interesseområder, personlig engasjement og involvering, der en også åpner opp for emosjonelle sider ved læring og relasjoner
4. **INTIMT** : Der lærer- elevroller utviskes, relasjonen er grenseoverskridende. Dette er en vær varsom relasjon i pedagogisk sammenheng.

## Lærers evne til sosial kapitalbygging :

3 primærområder :

1. Evne til å se elever i klasserommet som sliter faglig og sosialt. Bekrefte og se elevene i hverdagen. (SIGNALISERE OBSERVASJON)  
**Øyeblikkets kapital**

2. Evne og vilje til å signalisere/ tilkjennegi at du har sett og at du er tilgjengelig. (SIGNALISERE STØTTE) **Spesifikk kapital**

3. Evne og vilje til å følge opp over tid. (SIGNALISERE OPPFØLGING OG KONTINUITET) **Sammensatt kapital**



1. Høflighetsrelasjoner
2. Respektrelasjoner
3. Anerkjennende  
relasjoner (verdsetting)
4. Tillitsrelasjoner
5. Kjærlighetsrelasjonerr

- ❑ 5 av 10 lærere har favorittelever
- ❑ 4 av 10 lærere har elever de ikke liker i klassen.

2017 utdanningsforbundet

# Kartlegging av relasjoner

Liten kontakt.

Negativ relasjon-  
negativt samspill

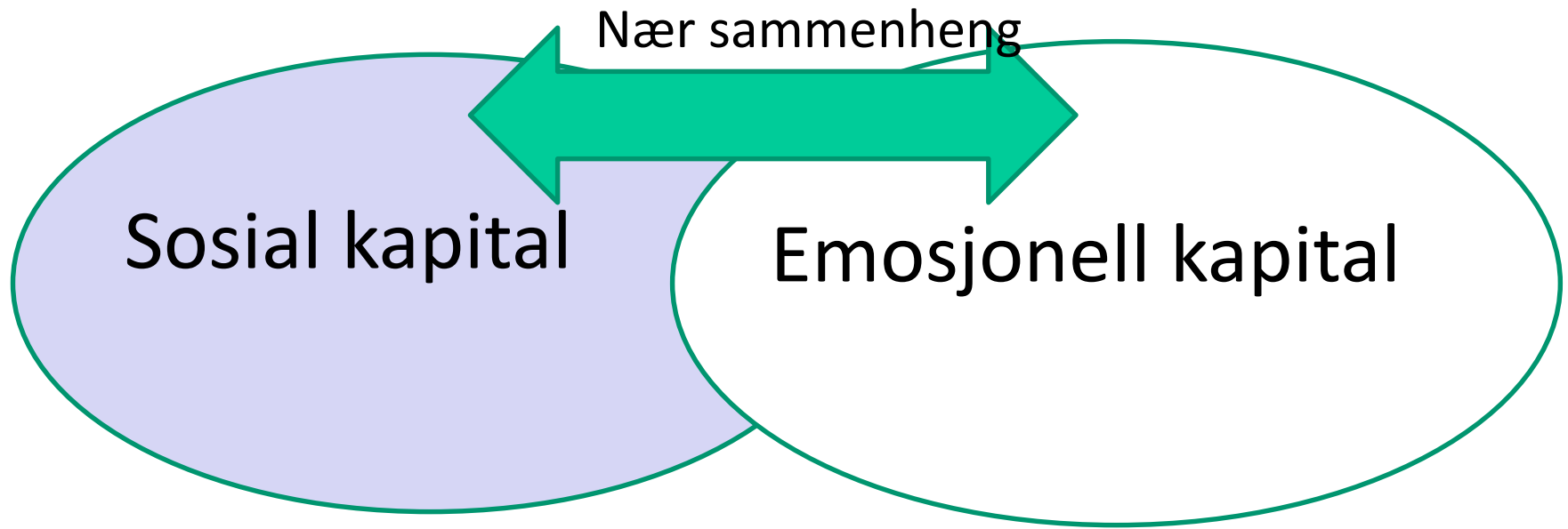


Ekstra omtanke og  
ekstra god kontakt

Vanlig god og  
nær kontakt

Sosial kapital

Relasjonsbygging



Sammenheng mellom gode relasjoner ( til kolleger –elever – foreldre - ledelse) og Positive følelser, jobbengasjement, opplevelse av mening i jobben. ( Seligmann, 2011)

# Sosial kapital

Å ha tilgang til sosial kapital

Å kunne/ville ta i bruk tilgjengelig sosial kapital

- ❖ Å ha en voksen som bryr seg om deg og som er villig til å stille opp for deg.
- ❖ Å ha venner som gir meg positiv sosial støtte.

- ❖ Å være villig til/akseptere å motta hjelp.
- ❖ Å kunne be om hjelp når jeg trenger det.

# Begrepet sosial kapital

Innen elevrelatert jobbing står sosial kapital som et viktig element. Med sosial kapital mener vi en gjensidig utveksling mellom elev og lærer basert på genuin interesse, bevisst relasjonsbygging, tillitsbygging, gjensidig respekt.

```
graph TD; A([Sosial kapital]) --> B[Et filter for tolkning og forståelse av atferd]; A --> C[Et grunnlag for å utvikle romslige relasjoner der vi "tåler" noe av hverandre]; A --> D[Et grunnlag for å verdsette og bekrefte våre elever.];
```

## Sosial kapital

Et filter for tolkning og forståelse av atferd

Et grunnlag for å utvikle romslige relasjoner der vi "tåler" noe av hverandre

Et grunnlag for å verdsette og bekrefte våre elever.

# Sosial kapital

- Henger sammen med sosial status.
- Har sammenheng med psykisk helse.
- Vil være sterkest ved komplementaritet.( at vi begge/alle stiller opp for hverandre med de sterke sidene vi har)( hvis bare jeg stiller opp for deg så fører det fort til avhengighet)

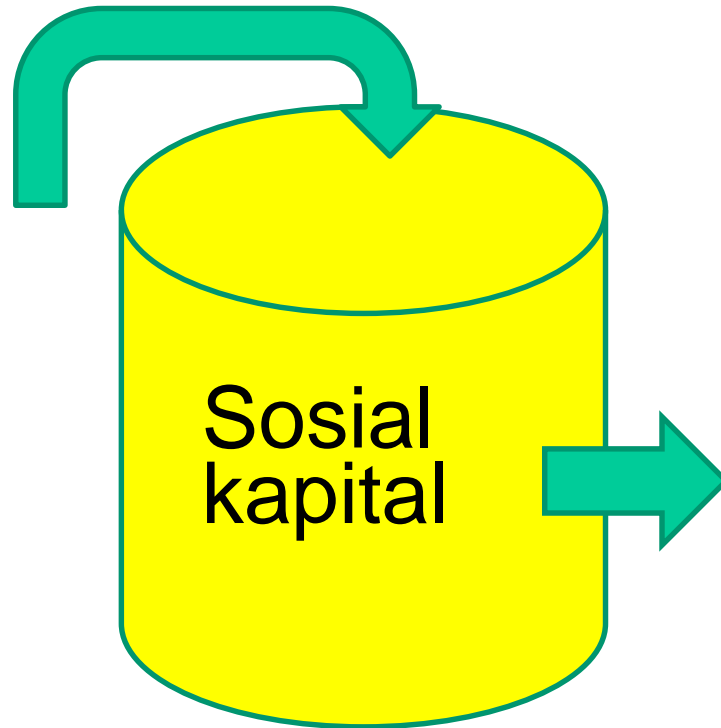


# Sosial kapital

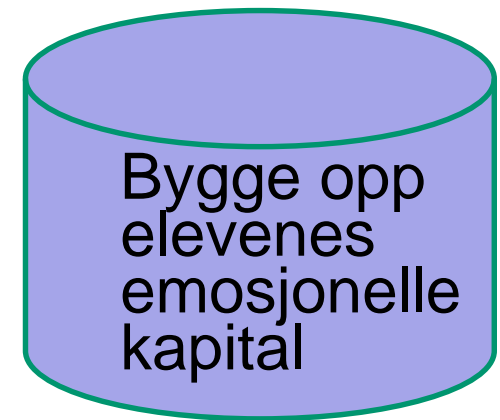
Sosial kapital handler om å systematisk fylle barn og unges **krukke for selvverd**

## Selvverdsbekreftelser

- At du ser mer.
- At du liker meg.
- At du vil være med meg.
- At jeg har noe å tilføre deg.
- At jeg har kvaliteter.
- Som endrer mitt filter overfor verden og andre mennesker



Energi-  
motstandskraft-  
positivt  
reservoar.



# Sosial kapital :

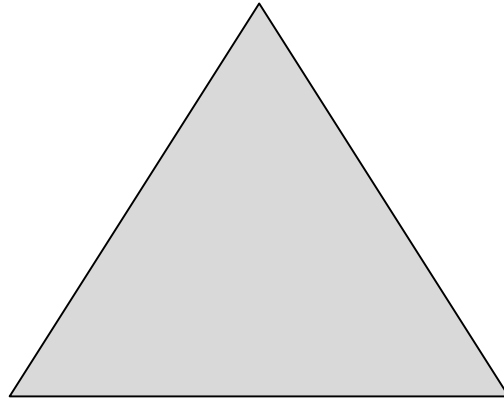
- Vise vennlighet gjennom smil, imøtekommenhet, stemmebruk, blikk-kontakt m.m
- Bevisst kroppsspråk med positiv emosjonell intoning.
- Vise at du trives sammen med.
- Vise positive følelser overfor.
- Små anerkjennende kommentarer («Fint du er på plass-kjekt å se deg o.s.v.)
- Blanke ark, begynne på nytt.
- Bruke litt tid på elevene i friminuttene (særlig i starten)

## Sosial kapital -Selvverdsbekreftelser : Elever

- Sensitiv : «Ser» når og hvem som trenger noe ekstra, ekstra dose omsorg.
- Bruk av gyldne øyeblikk til å snakke om viktige ting
- Huske og bruke navn.
- Se etter kvaliteter og bekrefte og konkretisere det du ser er bra.
- Konkret ros ( vær varsom?????)
- Tydelige og positive forventninger
- Måten du henvender deg til elevene i det daglige i klassen og utenfor når dere treffes.
- Bruk av positiv humor
- Huske ting de har fortalt deg og etterspør.
- Kunne be om unnskyldning hvis du har gjort feil overfor eleven.

- ❑ Ekstra dose engasjement for elevens interesser. ( hobbier, fotball lag etc.)
- ❑ Positiv interesse ( kommentere forandringer –klær/hår etc.
- ❑ Positiv omtale ( få bekreftelser via andre)
- ❑ Positiv omsnakking ( snakke positivt om eleven til andre elever eller andre voksne mens eleven hører på)
- ❑ Ekstra omtanke ( når eleven trenger litt ekstra/støtte/har vondt et sted eller trenger noe mestringsoppgaver)
- ❑ Bidrag : At vi/jeg har bruk for deg/dine kvaliteter.
- ❑ Omtaler ( så sant det er rimelig og mulig) elevens foreldre og familie så positivt som mulig.

# Ekstra omtanke

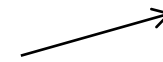


Vise litt ekstra  
interesse for  
elevens  
livsverden

By litt på  
deg selv

# 3 viktige forhold ved relasjonskompetanse hos lærer

Ferdigheter i positiv feedback til elever.

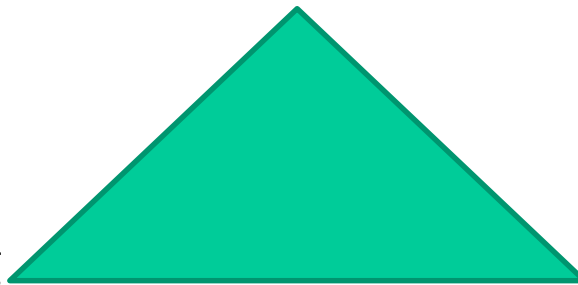


Bygger selvbilde

Oppmuntring



Bygger selvbilde



Anerkjennelse av eleven (e)



Bygger selvverd og selvfølelse

# Viktige momenter for å skape gode relasjoner til de som trenger det mest

Pianta,Stuhlmann og Hamre 2002

- Å være sensitiv overfor elevens signaler og atferd.
- Å gi tilpasset respons.
- Å formidle aksept og varme.
- Å gi støtte ved behov.
- Å ha kontroll over egen atferd og egne reaksjoner.
- Å utøve struktur og grenser tilpasset atferd og behov.

# Positive relasjoner mellom lærer og elev

Skolelederen nr 8/09 side 6-7  
Terje Ogden : "Læringsledelse og sosial kompetanse"

- Behandle elevene realt og rettferdig.
- Respekt og tillit er viktigere enn popularitet.
- Signalisere tilgjengelig, vennlighet og hjelpsomhet til alle elevene.
- Lytte til elevene og vite hva de er opptatt av.
- Sikre seg at de blir kjent med alle elevene.
- Vite hva elevene er interessert i.
- Unngå eksponering av elevers svake punkter.
- Ha korte små samtaler med noen elever hver dag.
- Klargjøre forhold mellom kollektive og individuelle hensyn når noen elever krever mer oppmerksomhet og fokus enn andre.
- Ikke bli sint, men kunne prate ned elever med rolig stemme.



# Anerkjennelse ref. Innstikk, Spes. ped 0213 side 20-21 Vigdis Hegg)

## Kjerneområder :

1. Anerkjennelse : Se meg og lik meg.
2. Ha en undrende holdning og tilnærming til meg.
3. Lik meg for den jeg er, ikke bare for det jeg gjør.
4. Vis meg omsorg, bry deg om meg.
5. Vær entusiastisk, vis at jeg betyr noe for deg.
6. Vær tålmodig med meg.
7. Snakk med meg.
8. Stol på meg.
9. Hold fokus på gyldne øyeblikk.
10. Vær interessert i hele livet mitt.

# Elevvurderinger av "den gode lærer" basert på flinke og svake elever.

## Flinke elever

1. Dyktig, flink til å undervise
2. Til å stole på
3. Ha humoristisk sans
4. Skape god stemning i klassen
5. Ha stor kunnskap
6. Gjøre lærestoffet forståelig
7. Variere undervisningsform
8. Være sosial i sin omgangsform

## Svake elever

1. Skape god stemning
2. Evne til innlevelse
3. Ha humoristisk sans
4. Variert undervisning
5. Være god til å undervise
6. Kunne tilgi
7. Være til å stole på
8. Flink til å lytte
9. Dyktig i sitt fag
10. Være flink til å organisere